การออกแบบพื้นที่บำบัดด้วยศิลปะในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ในบริบทวัฒนธรรมของชาติพันธุ์จ้วง เมืองหนานหนิง เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง

Designing an art therapy space in an elderly care center In the cultural context of the Zhuang ethnicity

ใหม่ ไมติง
Mai Meiting
ประดิพัทธ์ เลิศรุจิดำรงค์กุล
Pradiphat Lertrujidumrongkul
วันชัย แก้วไทรสุ่น
Wanchai Kaewsaisoon
หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต (ศิลปะการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศิลปากร
Master of Fine Arts (Design Arts) Silapakorn University, Thailand
Email: MAI_M @ SILPAKORN.EDU

Received: 14 March 2026; Revised: 22 March 2026; Accepted: 25 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ดำเนินการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุของชาติพันธุ์จ้วงในปัจจุบัน 2) วิเคราะห์พื้นที่ของผู้สูงอายุในชีวิตปัจจุบัน เป็นชาวเกษตรกรรมทำนา อาคารบ้านเรือนจะมีลักษณะยกพื้น ปลูกบ้านตามสภาพของภูมิศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบเชื่อมต่อกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์จ้วง 3) การออกแบบพื้นที่เชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างสภาวะต่อการเยียวยา มีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและเข้ากับธรรมชาติของพื้นที่ สะท้อนชีวิตของชาติพันธุ์จ้วง บำบัดด้วยความคุ้นเคย ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณของชาติพันธุ์จ้วงผูกพันกับวัฒนธรรมเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตการทำนาข้าวเป็นส่วนใหญ่ มีอัตลักษณ์ที่สำคัญปลูกบ้านยกพื้นตามภูมิประเทศ สืบสานวัฒนธรรมกลองสำริด มีลวดลายผ้าที่โดดเด่นที่ใช้สีดั้งเดิม ผลการสำรวจความต้องการรูปแบบศูนย์พื้นที่บำบัดด้วยศิลปะในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เป็นแนวความคิดมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการองค์ประกอบวัฒนธรรมของชาติพันธุ์จ้วง ที่เป็นตัวแทนคือบ้านบนเสาสูงยกพื้น วัฒนธรรมกลองทองสำริด ลวดลายผ้าจ้วงใช้สีแบบดั้งเดิม โดยออกแบบให้เข้ากับหลักการที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่ทันสมัย สร้างสภาวะต่อการเยียวยา บำบัดด้วยความคุ้นเคย ได้รูปแบบอาคารและห้องบำบัด ที่เกิดจากทรัพยากรทางศิลปะและภูมิศาสตร์ของพื้นที่

คำสำคัญ : การออกแบบพื้นที่บำบัด, ศิลปะ, ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ, วัฒนธรรม, ชาติพันธุ์จ้วง

Abstract

This research aims to 1) analyze the history, cultural heritage, and environmental context of the elderly of the Zhuang ethnic group; 2) analyze the living spaces of the elderly in their

current lives, who are primarily agriculturalists engaged in rice farming, with houses built on stilts adapted to the geographical conditions; and 3) design cultural spaces to create a healing environment incorporating cultural elements that are compatible with the natural surroundings, reflecting the life of the Zhuang ethnic group and promoting familiarity through therapy. A mixed-methods qualitative and quantitative research approach was used. The results showed that the spiritual identity of the Zhuang ethnic group is deeply intertwined with agricultural culture, with a predominantly rice-farming lifestyle. Key characteristics include raised-floor houses adapted to the landscape, the continuation of bronze drum culture, and distinctive fabric patterns using traditional colors. A survey of the needs for art therapy centers in elderly care facilities revealed a concept focusing on integrating representative Zhuang cultural elements: raised-floor houses, bronze drum culture, and traditional Zhuang fabric patterns. The design incorporates modern, elderly-friendly principles, creating a healing and familiar environment. The resulting building and therapy room designs are derived from the artistic and geographical resources of the area.

Keyword: Therapy space design, art, elderly care center, culture, Zhuang ethnicity

บทนำ

เมืองหนานหนิง เป็นเมืองหลวงของเขตปกครองตนเอง กวางซีจ้วง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรมากรองจากชาวฮั่น มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเกี่ยวกับเกษตรกรรม คือการปลูกข้าวเป็นอาหารหลัก วิถีชีวิตเกี่ยวกับการทำนา มีการผลิตเครื่องนุ่งห่ม ทอผ้าไหม เพื่อการสวมใส่ มีวัฒนธรรมผลิตกลองสำริดที่เป็นหนึ่งในรูปแบบทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญมากในระดับต้น ๆ ของประเทศจีน (ดูภาพที่ 1-3 ประกอบ) นอกจากนั้นแล้วมีกิจกรรมเกี่ยวกับความบันเทิงหลายแขนง และยังพบว่า มีการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่ ต่างจากชาวฮั่นและชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยสร้างเป็นเรือนยกพื้นสูงจากพื้นดิน มีเสารับคาน หลังคาเป็นทรงจั่ว สร้างขึ้นตามสภาพอากาศชื้น มีภูมิประเทศที่เป็นภูเขาหินปูนและภูมิทัศน์สีเขียวชอุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและเนินเขาเตี้ย ๆ ที่มีความสูงระหว่าง 90-450 เมตร มีฝนตกตามสภาพอากาศของพื้นที่ภาคใต้ของประเทศจีน เรือนที่ชั้นล่างของชาวจ้วงจึงปลูกยกพื้นสูงขึ้น ชั้นกลางเป็นตัวเรือนใช้สำหรับอยู่อาศัยและชั้นบนสุดใช้เป็นพื้นที่สำหรับเก็บของใช้ในครัวเรือน

ในปี พ.ศ. 2563 มีการสำรวจเกี่ยวกับผู้สูงอายุในเมืองหนานหนิง เขตปกครองตนเอง กวางซีจ้วง พบว่ามีประชากรผู้สูงอายุอยู่ระหว่าง 60-64 ปี จำนวน 1.2918 ล้านคน คิดเป็น 14.78% และมีผู้สูงอายุ 65 ปี ขึ้นไปมีจำนวน 931,900 คน คิดเป็น10.66% และเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เมืองหนานหนิงมีประชากรสูงอายุที่ค่อนข้างน้อย (สำนักงานสถิติเทศบาลนครหนานหนิง, 2021) จากจำนวนผู้สูงอายุดังกล่าวนี้ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ มีนโยบายที่จะดูแลผู้สูงอายุ โดยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้รับการเติมเต็มและมีคุณภาพในการบริการ นอกจากนั้นจากความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ให้นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาบริการดูแลผู้สูงอายุ ได้เสนอให้มีการปรับปรุงระบบการจัดหาสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ มีการปรับปรุงการกำกับดูแลผู้สูงอายุโดยรวมให้สมบูรณ์และเพิ่มประสิทธิภาพการรับประกันปัจจัยต่าง ๆ มีการวางรากฐานทางกฎหมายสำหรับการก่อสร้างและการ

ดำเนินงาน ของสถานบริการดูแลผู้สูงอายุแบบ "ฝังตัว" เป็นศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน (General Office of the State Council, 2019) คือเป็นการพักอาศัยค้างแรมได้

ด้วยปัจจัยของจำนวนผู้สูงอายุของเมืองหนานหนิง ที่มีจำนวนไม่มากกว่าพื้นที่มณฑลอื่น ๆ ปัจจัยที่เมืองหนานหนิงเป็นเมืองหลวงของเขตปกครองตนเอง จึงมีศักยภาพที่พร้อมต่อการออกแบบ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นหลายด้านด้วยกัน ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นพื้นที่ตัวอย่างในการเลือกทำการศึกษาวิจัยการออกแบบพื้นที่บำบัดด้วยศิลปะในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะผสานการฟื้นฟูสุขภาพเข้ากับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันจะทำให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเกิดความภาคภูมิใจ สร้างความคุ้นเคยกับการใช้สถานที่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่อยู่อาศัย มีการปฏิสัมพันธ์ผ่านกันโดยผ่านกิจกรรมทางศิลปะและใช้สิ่งแวดล้อมเยียวยา นำเอาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์จ้วงและกลไกกิจกรรมทางศิลปะ ที่เน้นการกระตุ้นประสาทสัมผัสหลาย ๆ ด้าน มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบองค์ประกอบเชิงพื้นที่ และสร้างกลยุทธ์การออกแบบจุดเชื่อมต่อผสมผสานกับเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริงขึ้น ดังนั้นแล้วการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จึงมีความจำเป็นในการศึกษาเพื่อสร้างศูนย์บำบัดด้วยศิลปะต้นแบบ และเพื่อขยายศูนย์บำบัดศิลปะตัวอย่างสู่วงกว้างต่อไป

ภาพที่ 1 บ้านชาวจ้วง
ที่มา : แนวคิดในการสร้างสรรค์, 2026

ภาพที่ 2 ลายผ้าชาวจ้วง
ที่มา : ผู้เขียน

ภาพที่ 3 กลองสำริด วัฒนธรรมจ้วง
ที่มา : ผู้เขียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ดำเนินการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุของชาวจ้วงในปัจจุบัน

2) วิเคราะห์พื้นที่ของผู้สูงอายุในชีวิตปัจจุบัน เป็นชาวเกษตรกรรม ทำนา อาคารบ้านเรือนจะมีลักษณะยกพื้น ปลูกบ้านตามสภาพของภูมิศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบเชื่อมต่อกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์จ้วง

3) การออกแบบพื้นที่เชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างสภาวะต่อการเยียวยามีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและเข้ากับธรรมชาติของพื้นที่ สะท้อนชีวิตของชาติพันธุ์จ้วง บำบัดด้วยความคุ้นเคย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลทางเอกสาร และสำรวจศูนย์บำบัดโดยใช้ศิลปะ

2. วิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร ประวัติของชาติพันธุ์จ้วง สภาพภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ผู้สูงอายุชาติพันธุ์จ้วงในเมืองหนานหนิง นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3. วิเคราะห์ทฤษฎีการออกแบบศูนย์บำบัดผู้สูงอายุ รูปแบบของศูนย์บำบัด

4. การสำรวจ แบบสอบโดยออกแบบเครื่องมือ เครื่องมือนี้ผ่านการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (Instrument Development & Content Validity) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลการสอบถามกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักออกแบบ สถาปนิก นักบำบัดหรือแพทย์ และกลุ่มผู้สูงอายุ รวม 100 คน

5.นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาวิเคราะห์ ในรูปของคะแนน หาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วอธิบายพรรณนา ประเด็นหลักคือแนวทางการออกแบบศูนย์บำบัดผู้สูงอายุ

6.ขั้นดำเนินการออกแบบ โดยใช้ทฤษฎีการออกแบบ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทฤษฎีหลักการบำบัดนำศิลปะของวัฒนธรรมชาวจ้วงมาสังเคราะห์การสร้างแบบ นำนโยบายการสร้างศูนย์บำบัดผู้สูงอายุประกอบการออกแบบ

7. ทดลองศูนย์ออกแบบ จากนั้นปรับปรุงแก้ไข โดยใช้แบบสอบถามจากผู้ทำงานศูนย์

8. แบบศูนย์บำบัดที่สมบูรณ์ สะท้อนชีวิตของชาวจ้วง

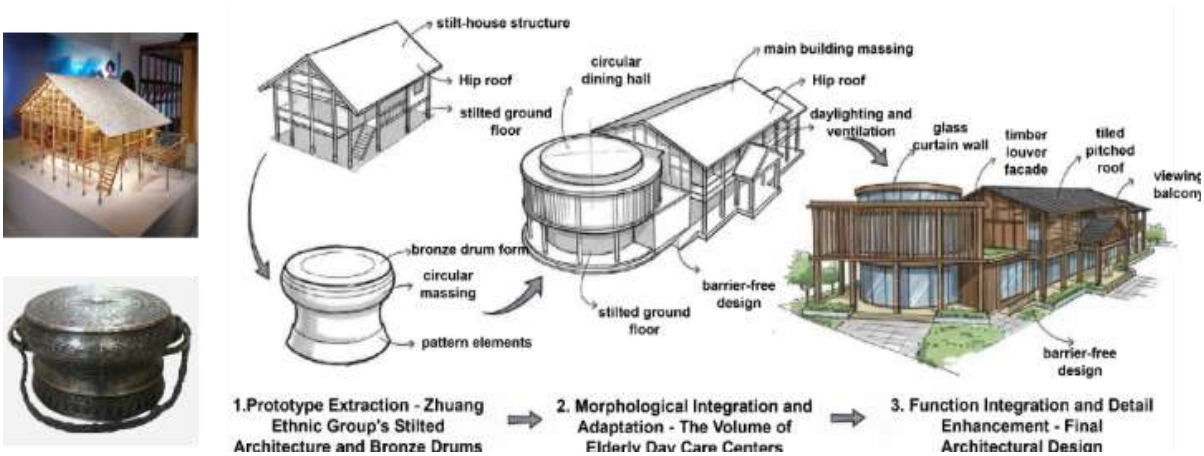
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิด
ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อแรก ดำเนินการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุของชาวจ้วงในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณผูกพันกับวัฒนธรรมเกษตรกรรม วิถีชีวิตการทำนาข้าวเป็นส่วนใหญ่ และพบเครื่องมือที่ทำจากไม้ไผ่บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมทางน้ำ โดยมีทัศนคติการดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นความมานะบากบั่น มีความสุขจากการรู้จักพอ และการเฉลิมฉลองเทศกาลดั้งเดิมที่รื่นเริงและตระการตา ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม การสืบสานประเพณี

วัตถุประสงค์ข้อที่สองวิเคราะห์พื้นที่ของผู้สูงอายุในชีวิตปัจจุบันเป็นชาวเกษตรกรรม ทำนา อาคารบ้านเรือนจะมีลักษณะยกพื้น ปลูกบ้านตามสภาพของภูมิศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบเชื่อมต่อกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ชาวจ้วง นำเอาผลการวิเคราะห์สำรวจความต้องการรูปแบบศูนย์พื้นที่บำบัดด้วยศิลปะในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ จากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องได้แก่นักวิชาการนักออกแบบ สถาปนิก นักบำบัดหรือแพทย์และกลุ่มผู้สูงอายุ รวม 100 คนทั้งหมดเป็นชาวจ้วงในพื้นที่ พบว่าแนวความคิดมุ่งเน้นไปที่ "การบูรณาการองค์ประกอบวัฒนธรรมชาติพันธุ์จ้วง เข้ากับการออกแบบพื้นที่การรักษาอย่างมีศิลปะของศูนย์ผู้สูงอายุในชุมชน" โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของผู้สูงอายุจ้วง ในแง่ของการดูแลช่วงกลางวัน เพื่อเน้นความสุขทางอารมณ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในหนานหนิง ซึ่งการออกแบบไม่ใช่การจำลองสถาปัตยกรรมชาติพันธุ์ดั้งเดิมหรือสัญลักษณ์การตกแต่งอย่างง่าย ๆ แต่เป็นการแยกลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวแทนจากบ้านบนเสาสูงแบบดั้งเดิมของจ้วง วัฒนธรรมกลองสำริด ลวดลายผ้าจ้วง สีแบบดั้งเดิม เทคนิคการทอผ้าและผสมผสานเข้ากับหลักการออกแบบที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่ทันสมัย และแนวคิดของพื้นที่การรักษาทางศิลปะเพื่อแปลงเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่นำไปใช้ได้ การตกแต่งส่วนต่าง ๆ พื้นผิวของวัสดุ และบรรยากาศเป็นพื้นที่กิจกรรมชุมชนที่สนับสนุนการฟื้นฟู ประสบการณ์ทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทางศิลปะ และการบำบัดทางอารมณ์ทำกิจกรรมร่วมกัน และสนองความต้องการของผู้สูงอายุยุคใหม่

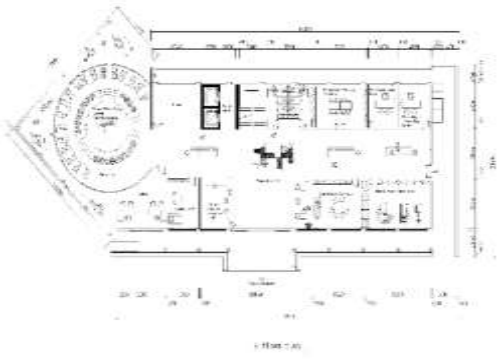
วัตถุประสงค์ข้อที่สาม การศึกษาพบว่า การออกแบบพื้นที่เชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างสภาวะต่อการเยียวยามีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและเข้ากับธรรมชาติของพื้นที่ สะท้อนชีวิตของชาวจ้วง บำบัดด้วยความคุ้นเคย เริ่มจากการนำผลวิเคราะห์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมบ้านของชาวจ้วงแบบ 2 ชั้น นำเอารูปกลองสำริดทรงคว่ำมาออกแบบโครงสร้าง" (ดูภาพที่ 4 ประกอบ) นำเอาธรรมชาติของสภาพแวดล้อมออกแบบภายนอกและการใช้วัสดุในท้องถิ่น (ดูภาพที่ 5 ประกอบ) จากนั้นออกแบบภายในชั้นล่างและชั้นบนตามลำดับ จากแผนผังชั้นล่าง สื่อให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่หลักเนื่องจากใช้งานเป็นประจำ เปิดกว้างและความสะดวกสบาย ได้แก่ แผนกต้อนรับ ห้องสันทนาการ พื้นที่อ่านหนังสือและสื่อสาร การฝึกอบรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้คำปรึกษาทางการแพทย์ ห้องน้ำ และพื้นที่กิจกรรมทรงกลมที่จัดเป็นรูปกลองทองสัมฤทธิ์ พื้นที่ส่วนนี้เน้นการต้อนรับ การเข้าพักปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การดูแลขั้นพื้นฐาน และกิจกรรมสาธารณะของผู้สูงอายุหลังจากมาถึง (ดูภาพที่ 6 ประกอบ) ส่วนชั้นบนให้บริการประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและการบำบัดทางอารมณ์ รวมถึงเวิร์คช็อป การทอผ้าและหัตถกรรม ห้องประดิษฐ์ตัวอักษรและภาพวาด ห้องบำบัดกลองทองแดง พื้นที่บำบัดสวน ตลอดจนห้องเสริมหลายห้อง ทางเดินกลางแจ้งและระเบียง (ดูภาพที่ 7 ประกอบ) ส่วนเรื่องของการตกแต่งนำเอาลวดลายผ้า องค์ประกอบของกลองสำริดมาออกแบบสร้างลายเพื่อนำไปใช้ตกแต่งภายในอาคาร แสดงให้เห็นถึงการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจ้วง (ดูภาพที่ 8-9 ประกอบ) เป็นตัวอย่างการออกแบบตกแต่งภายใน

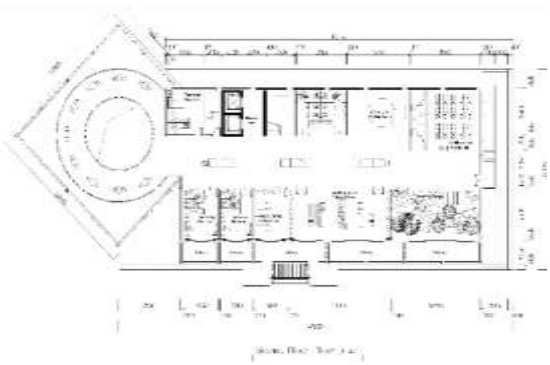
ภาพที่ 4 แสดงแนวความคิดโดยนำ รูปแบบของบ้านชาวจ้วง กลองสำริดมาใช้เป็นแบบของศูนย์บำบัด
ที่มา : ผู้วิจัย

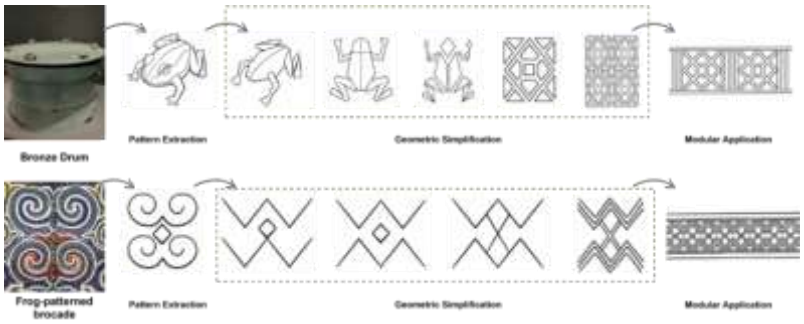
ภาพที่ 5 ทัศนียภาพศูนย์บำบัดผู้สูงอายุ และสภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์
ที่มา : ผู้วิจัย

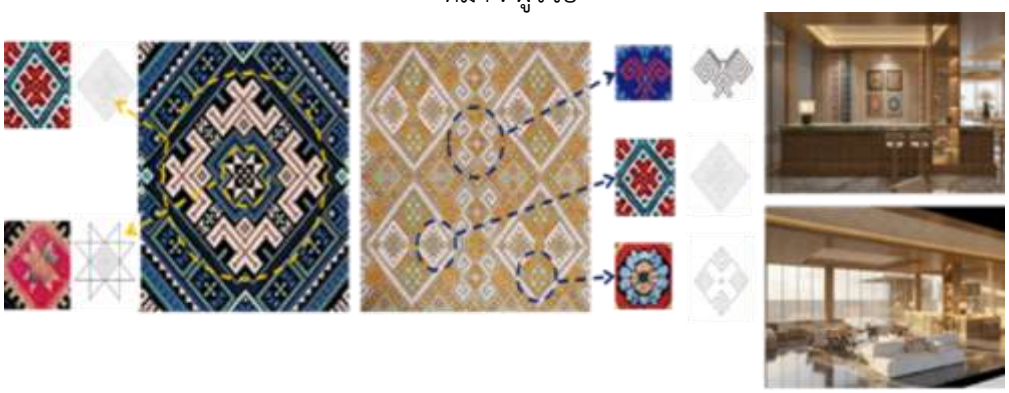
ภาพที่ 6 แปลนชั้นล่าง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 7 แปลนชั้นบน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 8 ใช้องค์ประกอบจากกลองสำริดออกแบบลายใช้ตกแต่งภายใน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 ใช้องค์ประกอบจากลายผ้าออกแบบลายใช้ตกแต่งภายใน
ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณของชุมชนส่งผลให้วิถีวัฒนธรรมเกิดการสืบทอด อย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกพึงพอใจในรูปแบบวิถีชีวิตเรียบง่ายที่กลายเป็นความคุ้นเคย มาตั้งแต่ครั้งอดีต และรูปแบบวิถีวัฒนธรรมนำ นี้เอง ที่เป็นรากฐานของชุมชนที่สะท้อนถึงภูมิมรดกทางวัฒนธรรมปรัชญา ของการดำเนินชีวิตที่คนในชุมชนแสดงออกอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านทางความเชื่อ ค่านิยม ของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการเสริมสร้างชุมชน ด้วยการบูรณาการความรู้ที่มีสู่การพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่มีชีวิตและเป็นต้นแบบของพื้นที่อื่น ๆ ได้

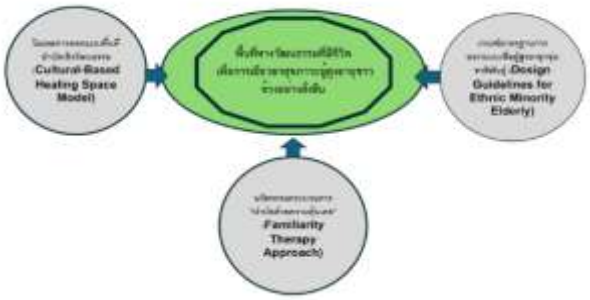
จากวัตถุประสงค์ข้อแรก ดำเนินการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุของชาวจ้วงในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณผูกพันกับวัฒนธรรมเกษตรกรรม วิถีชีวิตการทำนาข้าวเป็นส่วนใหญ่ มีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์จ้วงที่หลากหลาย ประกอบด้วยทรัพยากรที่สำคัญ อาคารบ้านเรือนยกพื้นสูง ผ้า กลองสำริด ภาพบนหิน เครื่องแต่งกาย สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการที่กล่าวว่า ชนชาติจ้วงเป็นชนชาติที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับการปลูกข้าว โดยวัฒนธรรมการทำนาข้าวหรือที่ชาวจ้วงเรียกว่า “วัฒนธรรมนำ” ถือเป็นหัวใจหลักในวัฒนธรรมชนชาติจ้วง บรรพชนชาวจ้วงในอำเภอหลงอัน ได้พัฒนาวิถีการทำนาข้าวและก่อร่างระบบ **วัฒนธรรมนำ** ที่ประกอบไปด้วยภาษา เครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย อาหาร และประเพณีเทศกาล (เสี่ยวถิง สวี่, เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์, และ รสา สุนทรายุทธ, 2568)

วัตถุประสงค์ข้อที่สองวิเคราะห์พื้นที่ของผู้สูงอายุในชีวิตปัจจุบัน เป็นชาวเกษตรกรรมทำนา ปลูกบ้าน

ยกพื้นตามสภาพของภูมิศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบเชื่อมต่อกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ชาวจ้วง นำเอาผลการวิเคราะห์สำรวจความต้องการรูปแบบศูนย์พื้นที่บำบัดด้วยศิลปะในศูนย์ดูแผู้สูงอายุ การบูรณาการองค์ประกอบวัฒนธรรมชาติพันธุ์จ้วง เข้ากับการออกแบบพื้นที่การรักษาอย่างมีศิลปะของศูนย์ผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของผู้สูงอายุจ้วง ในแง่ของการดูแลช่วงกลางวัน ความสบายทางอารมณ์ ใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผสมผสานเข้ากับหลักการออกแบบที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่ทันสมัย สร้างบรรยากาศเป็นพื้นที่กิจกรรมชุมชนที่สนับสนุนการฟื้นฟู ประสบการณ์ทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทางศิลปะ การบำบัดทางอารมณ์ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน และสนองความต้องการของผู้สูงอายุยุคใหม่ โดยการนำดิจิทัลมาใช้สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการ ที่กล่าวถึงการเข้าถึงข้อมูล เทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างศักยภาพ การสร้างชุมชนและสังคมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (ZHANG Yurong, LIU Yanli, ZHANG Xiulan, 2024) ประเด็นเรื่องการนำทรัพยากรวัฒนธรรมทางศิลปะมาใช้เพื่อการออกแบบ สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการที่กล่าวถึง ความคุ้นเคยทางวัฒนธรรม โดยทั่วไปหมายถึงระดับที่บุคคล "คุ้นเคยและชื่นชม" วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ประสบการณ์ก่อนหน้านี้สามารถส่งผลต่อความเข้าใจ การประเมิน และการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลต่อสัญญาณทางวัฒนธรรม (Mujahida, S., Remmang, H., & Azizurrohman, M., 2024)

วัตถุประสงค์ข้อที่สาม การศึกษาพบว่า การออกแบบพื้นที่เชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างสภาวะต่อการเยียวยา มีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและเข้ากับธรรมชาติของพื้นที่ สะท้อนชีวิตของชาวจ้วง บำบัดด้วยความคุ้นเคย เริ่มจากการนำผลวิเคราะห์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมบ้านของชาวจ้วงรูปทรงของกลองสำริด นำเอาธรรมชาติของสภาพแวดล้อมออกแบบภายนอกและการใช้วัสดุในท้องถิ่น การนำเอาสถาปัตยกรรม ธรรมชาติแวดล้อมมาออกแบบ สอดคล้องกับนักวิชาการที่กล่าวว่า สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะบำบัดมากที่สุด คือ สถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์อยู่ในอันดับแรก จากการวิจัยของ Van Loonh และคณะพบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ผู้อยู่อาศัยอาศัยอยู่มีผลกระทบอย่างลึกซึ้ง ยาวนาน กว้างขวางและละเอียดอ่อนต่อสุขภาพจิต การค้นพบนี้ยังบ่งชี้ว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีศักยภาพในการเยียวยาและสามารถส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้อยู่อาศัยได้ในระดับหนึ่ง (Cui Wei, Wang Jianmin, 2023) ส่วนการออกแบบห้องต่าง ๆ ใช้รูปแบบจากวัฒนธรรมชาวจ้วงมาออกแบบ กรณีชั้นบนนั้นให้บริการประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและการบำบัดทางอารมณ์ รวมถึงเวิร์คช็อป การทอผ้าและหัตถกรรม ห้องประดิษฐ์ตัวอักษรและภาพวาด ห้องบำบัดกลองสำริด พื้นที่สวนบำบัด ตลอดจนห้องเสริมหลายห้อง ทางเดินกลางแจ้งและระเบียง สอดคล้องกับนักวิชาการ (Li Yuqin, Liu Tingting, Zhang Yu & Dai Yali., 2017) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุในสถานดูแลผู้สูงอายุ โดยทั่วไปมักขาดการสนับสนุนทางอารมณ์และประสบกับ **วิกฤตอัตลักษณ์** คือการย้อนภาพความทรงจำในอดีตที่เขามีประสบการณ์มา ทำให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและได้รับความสบายใจทางจิตวิญญาณและการสนับสนุนทางอารมณ์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มความสุขและคุณภาพชีวิตโดยรวม สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, A. H., 1943).

องค์ความรู้ใหม่

แผนภูมิที่ 2 องค์ความรู้ใหม่
ที่มา : ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ICH): สนับสนุนให้ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเป็นพื้นที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมจ้วง เช่น พิธีกรรม "การเติมข้าวต่ออายุ" (Adding Grain for Longevity) หรือการแสดงโอเปร่า "สือกง" (Shigong opera) เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและคุณค่าในตัวเองให้กับผู้สูงอายุ และพัฒนามาตรฐานการบริการผู้ฝึกอบรมในหนานหนิงที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community-based Care) โดยการฝึกอบรมผู้ดูแลให้มีความรู้ด้านศิลปะบำบัดที่สอดคล้องกับจารีตประเพณีของชาวจ้วง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การออกแบบพื้นที่ศิลปะบำบัดเพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างวัยในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เพราะชาวจ้วงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การวิจัยควรเน้นการสร้างพื้นที่ที่เอื้อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมศิลปะร่วมกับลูกหลานหรือคนรุ่นใหม่ เพื่อลดความรู้สึกถูกทอดทิ้งและเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองผ่านการเป็น ผู้ถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมและการวิจัยในเรื่อง "การประยุกต์ใช้ศิลปะดิจิทัลร่วมกับงานฝีมือจ้วงในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและจิตใจ"ศึกษาการใช้เทคโนโลยีอย่าง VR (Virtual Reality) เพื่อจำลองสภาพแวดล้อมหมู่บ้านจ้วงดั้งเดิมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบำบัดสำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว จะทำให้ศูนย์บำบัดมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสถิติเทศบาลนครหนานหนิง, (2021). การตีความรายงานข้อมูลหลักของการสำรวจสำมะโนประชากรแห่งชาติครั้งที่ 7 ของเมืองหนานหนิง. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2569 จาก https://tj.nanning.gov.cn/tjtszl/zgrkpc/cgzs_12859/t4773245.htm.

เสี่ยวถิง สวี่, เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์, และ รสา สุนทรายุทธ, (2568). “อัตลักษณ์ทางสัญลักษณ์และความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมการทำนาข้าวของชาวจ้วงในอำเภอหลงอัน มณฑลกว่างซี ประเทศจีน” วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า. 12(1), 26-39.

Cui Wei & Wang Jianmin. (2023). Hot spots and trends in art therapy research at home and abroad. Media Criticism, (01), 1-28.

Li Yuqin, Liu Tingting, Zhang Yu & Dai Yali. (2017). Qualitative study on the life experience of the elderly in nursing homes. Journal of Nursing Management, 17(03), 160-162, 170.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. Psychological review, 50(4), 370.

Mujahida, S., et al. (2024). “Cultural familiarity and its impact on customer satisfaction and brand awareness: A study of Indonesian restaurants in Taiwan”. Journal of Marketing Innovation (JMI), 4(2).

ZHANG, Yurong et al. (2024) นโยบายและโครงการของรัฐบาลเพื่อการรับมือกับ ปัญหาผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศจีน: การทบทวนพัฒนาการล่าสุดด้านการบูรณาการระบบและบริการดิจิทัล วารสาร Medical Research Archives, [Sl], 12(6), 2375-1924.